

Tidslinje över Bäl socken, Gotland

1. Efteristid och Litorinahavet (ca 7000–4000 f.Kr.)

- Litorinahavet täckte stora delar av dagens låglänta trakter i Bäl.
- Strandvallar från denna tid syns fortfarande, särskilt i områdena mellan dagens Bäl kyrka och kustzonerna.
- Under denna tid var området huvudsakligen kustnära våtmark med träsk och långgrunda vikar.
- Klimatet var varmare, och vid strandkantens höjder påbörjades tidig växtetablering.

Källor:

- SGU (Sveriges Geologiska Undersökning) – Kvartergeologiska kartor Gotland.
- Strömberg, B. *Gotlands geologi och forntid*, Gotlands Museum, 2012.

2. De första människorna (ca 4000–1800 f.Kr., stenålder)

- De första bosättningarna kom längs de högt belägna strandlinjerna.
- Boplatssområden: särskilt sydost om dagens Bäl kyrka och vid övergångarna mellan moränmark och f.d. strandvall.
- Begravningsplatser: små stensättningar typiska för trattbägarkulturen har påträffats i socknens närhet.
- Försörjning: jakt, fiske och säljakt i de dåtida skärgårdsområdena.

Källor:

- Gotlands Fornsal – Fornminnesregistret (RAÄ Bäl 2:1, 4:1).
- Lindquist, S. *Gotlands stenålder*, 1997.

3. Bronsålder (ca 1800–500 f.Kr.)

- Bostäder byggdes på höjdryggar med utsikt över dåvarande havsvikar.
- Flera rösegravar från denna tid finns i socknen.
- Markanvändningen utökades med betesdrift och småskaligt jordbruk.

Källor:

- RAÄ Fornminnesdatabas: registrerade högar vid Bäl backar.
- Hyenstrand, Å. *Gotlands förhistoria*, 1989.

4. Järnålder (ca 500 f.Kr.–1050 e.Kr.)

- Bäl blir en del av Gotlands gårdslandskap med fasta gårdslägen.
- Gravfält med stensträngssystem återfinns söder om kyrkplatsen.
- Troliga gårdslägen låg där nuvarande jordbruksmark finns, på torr sandig mark nära vattenkällor.
- Våtmarkerna (t.ex. Bäl träsk) användes som fisk- och slätterresurs.

Källor:

- Stenberger, M. *Det forntida Gotland*, 1947.
- RAÄ, karttjänst över järnåldersbebyggelse.

5. Medeltid (ca 1100–1500 e.Kr.)

- Bäl kyrka uppförs (ca 1200-tal).
- Sockencentrum växer upp runt kyrkan.
- Ett tingsställe tros ha legat i närheten av kyrkplatsen – Bäl tillhörde under äldre tid Norra häradet.
- Våta områden dräneras gradvis för jordbruk.

Källor:

- Jacobsson, B. *Gotlands kyrkor*, 1983.
- RAÄ Bäl kyrka (objektsnummer 212000-0868).

6. 1600–1800-tal

- Bäl ting och tingshus etableras formellt under 1600-talet.
- Gästgiveriet i Bäl omnämns i 1700-talets handlingar längs vägen mot Tingstäde.
- Kartmaterial (t.ex. 1812 års geometriska karta) visar tydligt utdikade våtmarker och bystruktur.

Källor:

- Lantmäteriets historiska kartor.
- Gotlands bibliotek – sockenarkiv.

7. 1900–2000-tal

- Jordbruket effektiviseras, träsk och myrar torrläggs.
- Arkeologiska undersökningar under senare 1900-tal bekräftar förhistoriska bosättningskontinuiteter.
- Kulturmiljövård bevarar kyrkan, tingsplatsresterna och äldre bebyggelse.

8. Nutid

- Bäl socken är idag ett aktivt jordbruksområde med bevarade kulturmiljöer.
- Strandvallarna från Litorinahavet syns ännu i terrängen.
- Bäl träsk och mindre våtmarker har återställts delvis för naturvård.

Källor:

- Länsstyrelsen Gotland – kulturmiljöprogram 2022.
- Gotlands Museum, Bäl sockenarkiv.